ЛИТОВСКІЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

№ 42.

KURYER LITEWSKI,

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Пятница. 27-го Мая — 1838 — *Wilno. Piątek. 27-go Maja.*

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 21-го Мая.

Высочайшій Рескриптъ.

Попечительному Совѣту заведеній Общественнаго Призрѣнія.

Разсмотрѣвъ съ удовольствіемъ поднесенный Мнѣ Попечительнымъ Совѣтомъ Отчетъ за 1837 годъ, свидѣтельствующій о благосостояніи подвѣдомственныхъ ему заведеній и о ревностномъ попеченіи управляющихъ оными, лично Мною дознанномъ, Я вмѣняю Себѣ въ пріятную обязанность изъявить Попечительному Совѣту вообще и попечителямъ въ особенности, совершенную Мою признательность.

На подлинномъ Собственною Его Императорскаго Величества рукою подписано:

НИКОЛАЙ.

С. Петербургъ.
16-го Апрѣля, 1838 года.

— Высочайшею Граматою, 21-го Апрѣля, Всемилостивѣйше пожалованъ Кавалеромъ Ордена *Св. Владиміра 2-й степени*, Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ *Обресковъ*.

— Высочайшими Граматами, 21-го и 29 го Апрѣля, Всемилостивѣйше пожалованы Кавалерами: Ордена *Св. Станислава 1-й степени*, Непремѣнный Презусъ Коммиссіи Военнаго Суда, при Санктпетербургскомъ Ордонансъ-Гаузѣ учрежденной, состоящій по Арміи Генералъ-Маіоръ *Зайцовъ*, и *того же ордена 2-й степени*, состоящій при Инженерномъ Корпусѣ, Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ *Мейеръ*.

— На время отсутствія Вице-Канцлера Графа *Нессельрода*, Всемилостивѣйше повелѣно Члену Государственнаго Совѣта, Сенатору *Родофиникину*, управлять Министерствомъ Иностранныхъ Дѣлъ.

— Его Императорское Величество Высочайше повелѣть соизволилъ, Сенатору Генералъ-Лейтенанту *Сталю* присутствовать въ Общемъ Собраніи Московскихъ Департаментовъ Правительствующаго Сената.

— Отставному Поручику Князю *Волконскому* выдана изъ Министерства Финансовъ 10-ти лѣтняя привилегія, на изобрѣтенный имъ способъ приготовленія искусственной камеди изъ картофельной муки. (*С.П.*)

— На сихъ дняхъ обнародовано Правительствующимъ Сенатомъ новое Положеніе о С. Петербургской городской Полиціи, Высочайше утвержденное 1-го Апрѣля. Составъ сей Полиціи въ разныхъ частяхъ ея увеличенъ, какъ того требовали нынѣшнее пространство С. Петербурга, большое, со дня на день умножающееся населеніе его, и обширность полицейскихъ въ немъ дѣлъ. Общее управленіе ея, Оберъ-Полиціймейстеръ и Управа Благочинія, возведено на степень, соотвѣтственную важности обязанностей его, а именно: Оберъ-Полиціймейстеръ поставленъ на степень Гражданскихъ Губернаторовъ, а Управа на степень Губернскихъ Правленій. Прежній, чрезмѣрно сложный порядокъ производства дѣлъ общаго управленія замѣненъ новымъ кратчайшимъ и удобнѣйшимъ; взысканію по договорамъ и по всѣмъ обязательствамъ письменнымъ, между частными лицами заключаемымъ,—тамъ, гдѣ оно возлагается на

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg, 21-go Maja.

Najwyższy Reskrypt.

do Rady Opiekuńczej zakładów Powszechnego Opatrzenia.

Rozpatrzywszy z zadowoleniem złożone Mnie przez Radę Opiekuńczą sprawozdanie za rok 1837, przekonywające o pomyślnym stanie zakładów, pod jej wiedzą zostających i o gorliwej pieczołowitości niemi zarządzających, osobiście przezemnie dostrzeżonej, poczytuję Sobie za przyjemny obowiązek oświadczyć Radzie Opiekuńczej w ogólności i Opiekunom w szczególności, zupełne Moje przyznanie.

Na autentyku Własną Jego Cesarskiej Mości ręką podpisano:

NIKOŁAJ.

St. Petersburg.
16-go Kwietnia 1838 roku.

— Przez Najwyższy Dyplomat, 21-go Kwietnia, Najłaskawiej mianowany Kawalerem *Orderu Św. Włodzimierza 2-go stopnia*, Rzeczywisty Radźca Stanu *Obreskow*.

— Przez Najwyższe Dyplomata, 21-go i 29-go Kwietnia, Najłaskawiej mianowani Kawalerami: *Orderu Św. Stanisława 1-go stopnia*, Dożywotni Prezes Kommissyi Sądu Wojennego, przy S. Petersburskim Ordynans-Hauzie ustanowionej, liczący się w Armii Jenerał-Major *Zajcow*, i *tegoż Orderu 2-go stopnia*, zostający przy korpusie Inżynierów, Rzeczywisty Radźca Stanu *Mayer*.

— Na czas nieobecności Vice-Kanclerza Hrabiego *Nesselrode*, Najłaskawiej rozkazano Członkowi Rady Państwa, Senatorowi *Rodofinikinowi*, zarządzać Ministeryum Spraw Zewnętrznych.

— Jego Cesarska Mość Najwyżej rozkazać raczył, Senatorowi, Jenerał-Porucznikowi *Staalowi* zasiadać w Ogólném Zebraniu Moskiewskich Departamentów Rządzącego Senatu.

— Odstawnemu Porucznikowi Xięciu *Wołkońskiemu* wydano z Ministeryum Skarbu 10-cio letni przywilej, na wynaleziony przezeń sposób robienia gumy sztucznej z mąki kartoflowej.

— W tych dniach Rządzący Senat opublikował nową Ustawę o S. Petersburskiej Policyi Mieskiej, Najwyżej utwierdzoną 1-go Kwietnia. Skład tej policyi w różnych jej częściach został powiększony, jak tego potrzebowała teraźniejsza przestrzeń S. Petersburga, wielka, codzień wzrastająca jego ludność, i obszerność policyjnych w nim obowiązków. Ogólny jej zarząd, Ober-Policmejster i Urząd Policyi wyniesiono na stopień, odpowiadający ważności jego obowiązków, a mianowicie Ober-Policmejster postawiony na stopniu Cywilnych Gubernatorów, a urząd Policyi na stopniu Rządów Gubernialnych. Dotychczasowy nader wieloskładny porządek odbywania spraw ogólnego zarządu zamieniony został nowym krótszym i dogodniejszym; uzyskaniom na mocy umów i wszystkich zobowiązań na piśmie wydanych, między prywatnemi osobami,— tam, gdzie się to wkłada na Policyą,— nadano ścisłość i szybkość, dawno pożądane. W powszechności przedmioty zawia-

Полицію,—даны строгость и быстрота. давно желаемыя. Вообще предметы вѣдомства, образъ дѣйствія, степень и предѣлы власти, подчиненіе и отвѣтственность каждаго Полицейскаго Чиновника и служителя, опредѣлены съ точностію; для свѣдѣнія и руководства самыхъ владѣльцовъ домовъ и прочихъ недвижимыхъ имѣній, въ столицѣ находящихся, изданы въ томъ же Положеніи статьи о ихъ обязанностяхъ полицейскихъ. Надзоръ за всѣми дѣйствіями Полиціи усиленъ посредствомъ опредѣленія къ тому особенныхъ Чиновниковъ подъ именемъ Товарища Губернскаго Прокурора и троихъ Стряпчихъ Полицейскихъ дѣлъ. Оклады жалованья для служащихъ въ Полиціи соразмѣрены съ улучшеніями, въ послѣднее время по губернскому управленію сдѣланными; разряды ихъ должностей и пенсій возвышены. (*Спб. В.*)

— Государственный Совѣтъ въ Департаментѣ Законовъ и въ Общемъ Собраніи, разсмотрѣвъ представленіе Министра Внутреннихъ Дѣлъ объ измѣненіи 3 пункта 770 статьи III тома Свода Законовъ, относительно избранія нечиновныхъ дворянъ въ должности, отъ выборовъ зависящія, и соглашаясь съ мнѣніемъ его, Министра, *положилъ*: 770 ст. тома III Св. Законовъ измѣнить въ 3 пунктѣ слѣдующимъ образомъ: Въ должности по выбору Дворянства могутъ быть избираемы: 3, Потомственные Дворяне, кои нигдѣ еще не служили и слѣдовательно, какъ неимѣющіе класснаго чина, не участвуютъ въ дѣлахъ Собранія, но сіи Дворяне могутъ быть избираемы въ одну только должность Попечителей хлѣбныхъ запасныхъ магазиновъ. (Оп. Прав. Сен. 27 Апрѣля 1838 г.)

— Правительствующій Сенатъ слушали представленіе Г. Министра Финансовъ, въ которомъ изъясняетъ, что по неопредѣленію въ примѣчаніи къ ст. 292-й продолж. 15 Тома Свода Законовъ Уголовныхъ: куда должны быть обращаемы двойные проценты, взыскиваемые за передержаніе ввѣренныхъ кому либо по службѣ денегъ, или вещей, и въ слѣдствіе поступившихъ въ Министерство Финансовъ отъ нѣкоторыхъ Казенныхъ Палатъ по сему предмету вопросовъ, онъ Г. Министръ входилъ съ представленіемъ въ Комитетъ Гг. Министровъ, полагая въ дополненіе къ приведенной статьѣ постановить, чтобы двойные казенные проценты за умедленіе записки въ приходъ и отсылки казенныхъ денегъ и вещей, отсылаемы были въ Приказы Общественнаго Призрѣнія, въ подкрѣпленіе ихъ способовъ; что же касается до таковыхъ же процентовъ, слѣдующихъ на томъ же основаніи и согласно съ примѣчаніемъ къ ст. 290 того же тома за передержаніе денегъ и вещей, разнымъ мѣстамъ и лицамъ принадлежащихъ, то чтобы половина ихъ предоставлена была въ пользу того мѣста, или лица, кому принадлежитъ имущество, а другая отсылалась равнымъ образомъ въ Приказы Общественнаго Призрѣнія. Нынѣ выпискою изъ журнала Комитета Гг. Министровъ дано ему Г. Министру знать, что представленіе это утверждено Комитетомъ 15 минувшаго Марта и что на оный послѣдовало Высочайшее соизволеніе. (Оп. Прав. Сен. 3 Мая 1838 г.)

— Правительствующій Сенатъ слушали рапортъ Г. Министра Государственныхъ Имуществъ, что онъ, принимая во уваженіе, что натуральныя аренды и денежныя, вмѣсто оныхъ, выдачи въ равной степени составляютъ Всемилостивѣйшую награду, и что при существующемъ дозволеніи передавать первыя на основаніи Св. Зак. т. 8 Устав. объ аренд. и старост. имѣніяхъ ст. 51, не удобно воспретить сіе относительно послѣднихъ, входилъ съ представленіемъ въ Комитетъ Гг. Министровъ. По положенію Комитета Государь Императоръ въ 15 день Марта 1838 года Высочайше повелѣть соизволилъ: всѣмъ лицамъ, получающимъ по Высочайшимъ указамъ денежное вмѣсто арендъ производство, предоставить на будущее время свободу уступать вовсе права свои на арендныя выдачи постороннимъ лицамъ, не иначе, какъ съ утвержденія таковой переуступки Министерствомъ Государственныхъ Имуществъ, какъ сіе установлено 54 ст. Св. Зак. том. 8 Уст. объ аренд. и старост. имѣніяхъ, для передачи арендъ въ натурѣ. (Оп. Пр. Сен. 4 Мая 1838 г.)

— Правительствующій Сенатъ слушали рапортъ Г. Министра Внутреннихъ Дѣлъ, что по отношенію С. Петербургскаго Военнаго Генералъ-Губернатора, о дозволеніи малолѣтнымъ дѣтямъ (дочери 11 и сыну 10 лѣтъ) находящагося на службѣ во 2-мъ рабочемъ экипажѣ Еврея Маркуса оставаться съ матерью при немъ въ С. Петербургѣ, онъ Г. Министръ Внутреннихъ Дѣлъ входилъ съ представленіемъ въ Комитетъ Гг. Министровъ, который согласно съ заключеніемъ его, полагалъ: дозволить дочери Маркуса Ривкѣ и сыну Іоселю оставаться въ С. Петербургѣ, вмѣстѣ съ матерью при отцѣ ихъ, малярномъ мастерѣ 2 рабочаго экипажа, не далѣе однакожъ какъ до со-

dowstwa, kształt działania, stopień i granice władzy, podległość i odpowiedzialność każdego Policyjnego Urzędnika i służącego, oznaczone są z dokładnością; dla wiadomości i przewodnictwa samych właścicieli domów i innych majątków nieruchomych, w stolicy znajdujących się, opisane są w tejże Ustawie artykuły o ich obowiązkach Policyjnych. Nadzor około wszystkich działań Policyi został podwojony przez naznaczenie do tego osobnych Urzędników pod imieniem Towarzysza Gubernialnego Prokurora i trzech Strapczych Spraw Policyjnych. Wyznaczenia płacy dla służących w Policyi odpowiednie są ulepszeniom, w ostatnim czasie w Gubernialnym Zarządzie uczynionym; rzędy ich obowiązków i pensyi zostały podwyższone. (*G.S.P.*)

— Rada Państwa na Departamencie Praw i na Powszechném Zebraniu, rozpatrzywszy przedstawienie Ministra Spraw Wewnętrznych o odmianie 3-go punktu 770 artykułu III-go Tomu Połączenia Praw, względnie obierania dworzan rang niemających do obowiązków, od wyborów zależących, i zgadzając się z opinią tego Ministerstwa, *postanowiła*: 770 ty artykuł Tomu III-go Połączenia Praw odmienić w 3-m punkcie w sposób następujący: Do obowiązków z wyboru Dworzaństwa mogą bydź obierani: 3, Dworzanie potomni, którzy nigdy jeszcze nie służyli, a zatém, jako niemający rang klassycznych, nie uczestniczą w sprawach Zgromadzenia, ale ci Dworzanie mogą bydź obierani do samego tylko obowiązku Kuratorów zapasnych magazynów zbożowych. (Op. przez Rz. Sen. 27-go Kwietnia 1838 r.)

— Rządzący Senat słuchali przedstawienia P. Ministra Skarbu, w którém wyraża, że dla nie oznaczenia w uwadze do artykułu 292-go dalszego ciągu 15-go Tomu Połączenia Praw Kryminalnych: dokąd powinny bydź obracane podwójne procenta, uzyskiwane za przetrzymanie powierzonych komukolwiek z obowiązków służby pieniędzy, albo rzeczy, i na skutek weszłych do Ministeryum Skarbu od niektórych Izb Skarbowych w tym przedmiocie zapytań, tenże P. Minister czynił przedstawienie do Komitetu PP. Ministrów, podając na dopełnienie pomienionego artykułu postanowić, ażeby podwójne procenta skarbowe za opóźnienie zapisania do przychodu i odesłania skarbowych pieniędzy i rzeczy, odsyłane były do Urzędów Powszechnego Opatrzenia, dla zasilenia ich środków; co się zaś ściąga do takichże procentów, należących na tejże osnowie i zgodnie z uwagą do artykułu 290-go tegoż Tomu za przetrzymanie pieniędzy i rzeczy, do różnych miejsc i osób należących, tedy żeby połowa ich zostawiona była na rzecz tego miejsca, albo osoby, do kogo majątek należy, a druga iżby odsyłana była równymże sposobem do Urzędów Powszechnego Opatrzenia. Teraz przez wypis z żurnału Komitetu PP. Ministrów, dano temu P. Ministrowi wiedzieć, że przedstawienie jego utwierdzone zostało przez Komitet 15-go zeszłego Marca, i że na nie nastało Najwyższe zezwolenie. (Op. przez R. S. 3-go Maja 1838 r.)

— Rządzący Senat słuchali raportu P. Ministra Majątków Państwa, że on, uważając, iż naturalne arendy i zamiast ich pieniężne wypłaty w równym stopniu stanowią Najłaskawszą nagrodę, i że przy istniejącém dozwoleniu przelewać pierwsze na osnowie Połączenia Praw T. 8-go Ustawy o arendownych i starościńskich majątkach artykułu 51-go, niedogodnie jest to zabronić względnie ostatnich, czynił przedstawienie do Komitetu PP. Ministrów. Po nastałém postanowieniu Komitetu Cesarz Jego Mość 15-go Marca 1838 roku Najwyżej rozkazać raczył: wszystkim osobom, pobierającym podług Najwyższych ukazów pieniężne zamiast arend wypłaty, zostawić na czas przyszły wolność ustępowania zupełnie praw swoich do wypłat arendownych osobom ustronnym, ale nie inaczej, jak za utwierdzeniem takiego przelewu przez Ministeryum Majątków Państwa, jak to jest postanowiono 54-m artykułem Połączenia Praw Tomu VIII-go Ustaw o arendownych i starościńskich majątkach, dla przelewu arend w naturze. (Op. przez Rz. S. 4-go Maja 1838 r.)

— Rządzący Senat słuchali raportu P. Ministra Spraw Wewnętrznych, że po odniesieniu się S. Petersburskiego Wojennego Jenerał-Gubernatora, o dozwoleniu małoletnim dzieciom (córce 11-tu i synowi 10-ciu lat) znajdującego się w służbie w 2 roboczym ekwipażu żyda Markusa zostawać z matką przy nim w S. Petersburgu, tenże P. Minister Spraw Wewnętrznych czynił przedstawienie do Komitetu PP. Ministrów, który zgodnie z jego wnioskiem, mniemał: dozwolić córce Markusa Rywce i synowi Josielowi zostawać w S. Petersburgu, razem z matką przy ich ojcu, malarzu 2-go ekwipażu roboczego, nie dalej jednakże, jak do pełnoletności, za najdeściem której powinni obrać sobie dozwolony ro-

вершеннолѣтія, съ наступленіемъ коего они должны избирать себѣ дозволенный родъ жизни въ мѣстѣ постоянной осѣдлости Евреевъ. На семъ положеніи Комитета Гг. Министровъ 8 истекшаго Марта послѣдовала собственноручная Его Императорскаго Величества резолюція: „*Согласенъ, но сыну не иначе какъ ежели отецъ согласенъ включить его въ военные кантонисты, что впредь принять за правило.*" (Оп. Пр. Сен. 25 Апрѣля 1838 г.) (*С. В.*)

dzaj życia w miejscu stałej osiadłości żydów. Na to postanowienie Komitetu PP. Ministrów 8-go zeszłego Marca nastała własnoręczna Jego Cesarskiej Mości rezolucya: „*Zgadzam się, ale synowi nie inaczej, jak jeżeli ojciec zgodzi się zapisać go do kantonistów wojskowych, co na przyszłość przyjąć za prawidło.*" (Op. przez R. S. 25-go Kwietnia 1838 r.) (*G.S.*)

Письма въ Вильну писанныя Ксендзомъ Евгеніемъ Осташевскимъ, ордена Тринитаріевъ, духовникомъ Кавказскаго Корпуса Гренадерской бригады. *)

I.

Гори, 24-го Мая 1837 года.

.... Дальнѣйшія мои наблюденія дѣлаемыя въ Грузіи, суть слѣдующія: почва здѣсь вообще плодородна, но обработываніе ея въ крайнемъ пренебреженіи; послѣ одного на скоро вспаханія, безъ всякаго унавоживанія и употребленія бороны, брошенное зерно въ землю доставляетъ обильную жатву. Другаго хлѣба кромѣ пшеницы и ячменя не сѣютъ, хотя опытомъ доказано, что и другіе роды хлѣба могли бы произрастать успѣшно какъ и въ нашихъ странахъ. Плодоносныя деревья растутъ безъ малѣйшаго раченія, не смотря однакожъ на то, родятъ не дурные плоды. Еслибы эта земля населена была жителями трудолюбивыми и образованными, тогда искуство вмѣстѣ съ природою, содѣлали бы этотъ край, одною изъ самыхъ изобильнѣйшихъ и пріятнѣйшихъ странъ міра; но этого никогда нельзя ожидать отъ народа невѣжественнаго и преданнаго лѣности. Рогатой скотъ и прочій, тотъ же самый какъ и у насъ, но содержится безъ всякаго попеченія; сверхъ того находятся здѣсь буйволы, которыхъ употребляютъ къ сельскимъ работамъ какъ у насъ воловъ, и ослы для перевоза небольшихъ тяжестей особливо по горамъ. Здѣшнія овцы принадлежатъ къ отдѣльной породѣ: онѣ имѣютъ короткіе, круглые хвосты, наполненные однимъ жиромъ. Говядина ихъ вкуснѣе, а шерсть потоньше. Эта порода овецъ несравненно оказалась бы полезнѣе чѣмъ нашихъ. Кажется, что легко можнобъ было разводить ихъ и въ нашихъ странахъ, особливо же въ губерніяхъ Каменецъ-Подольской и Волынской, гдѣ климатъ похожъ на здѣшній. Правда, что онѣ пасутся только по горамъ, но между тѣмъ проѣзжая чрезъ Кавказскую линію, я видѣлъ овцы этой же породы пасущіяся въ такихъ мѣстахъ, гдѣ вовсе нѣтъ горъ.... Чрезъ нѣсколько дней я отправляюсь къ Черноморскимъ баталіонамъ, исправлять духовныя обязанности и религіозныя доставлять пособія Полякамъ тамъ находящимся. Говорятъ, что воздухъ въ тамошнихъ странахъ не благопріятствуетъ здоровью и что вода будто вредна, но слышно, что можно видѣть тамъ и привлекательныя мѣста по своему мѣстоположенію. По возвращеніи моемъ въ *Гори*, не премину описать все что случится мнѣ видѣть изъ достопримѣчательностей......

Listy pisane do Wilna przez X. Eugeniusza Ostaszewskiego zakonu Trynitarskiego, Kapellana Kaukazkiej Grenadierskiej Brygady *).

I.

Dnia 24 Maja 1837 r. z miasta Gori.

.... Dalsze moje postrzeżenia, czynione w Gruzyi, są następujące: grunt w ogólności urodzajny, ale uprawa jego zupełnie zaniedbana, po jedném, ledwie lekkiém przeoraniu roli, bez żadnego nawozu i bronowania, rzucone ziarno do ziemi, obfity plon wydaje. Innego zboża, prócz pszenicy i jęczmienia, nie zasiewają, i chociaż doświadczenia pokazały, że i inne zboża, równie, jak i w naszych stronach, rodzićby się mogły. Drzewa owocowe rosną bez żadnego pielęgnowania, a jednak wydają owoce nie najgorsze. Gdyby ta ziemia zamieszkana była przez narod pracowity i oświecony, wtenczas to sztuka połączona z naturą, uczyniłaby tę stronę jedną z najobfitszych i najprzyjemniejszych części świata; lecz od narodu ciemnego i leniwego, nigdy tego oczekiwać nie można.—Bydło rogate i nie rogate, jest to samo, co i u nas, tylko bez żadnego starania utrzymywane; prócz tego, znajdują się tu bajwoły, których używają, równie jak u nas wołów, do pracy; i osły, do przenoszenia nie wielkich ciężarów, mianowicie po górach.—Owce tutejsze, są nieco odmiennego gatunku: ogony mają krótkie, okrągłe jak bochen chleba, z samej tłustości złożone. Mięso ich i wełna, są delikatniejsze. Ten gatunek owiec, więcej nierównie byłby korzystny, aniżeli naszych. Zdaje się: że łatwo możnaby je hodować w naszych stronach; mianowicie w Guberniach Kamieniec-Podolskiej i Żytomierskiej, gdzie klimat zbliżony jest do tutejszego. Prawda, że one najlepiej paść się lubią po górach; z tém wszystkiém, jadąc przez liniją Kaukazką, widziałem owce tegoż samego gatunku, pasące się w tych miejscach, gdzie zupełnie gór niéma.... Za kilka dni, wyjeżdżam do batalionow Czarnomorskich dla sprawowania obowiązkow religijnych Polakom tam znajdującym się. Powietrze w tamtych stronach ma bydź nie zdrowe, a woda szkodliwa; ale powiadają przy tém: że można widzieć i miejsca przyjemne. Jak powrócę do *Gori*, nie zaniedbam opisać, co mi się zdarzy tam widzieć z osobliwości.......

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Пруссія.

Берлинъ, 22-го Мая.

Предназначенные на сей годъ маневры, начались сегодня большимъ парадомъ. Въ 9 часовъ утра, войска стояли уже подъ ружьемъ въ боевомъ порядкѣ. Король, находившійся на правомъ флангѣ, встрѣтилъ Государя Императора и Короля Ганноверскаго и сопровождалъ Ихъ Величества по линіи фронта. Войска привѣтствовали Государей радостными кликами и музыка играла Русскій народный гимнъ: *Боже Царя храни.* Государыня Императрица и всѣ Принцессы Королевской фамиліи изволили смотрѣть на парадъ изъ экипажей. Послѣ сего, войска построились въ колонны и прошли церемоніальнымъ маршемъ. Король ѣхалъ впереди первой колонны. Когда же 6 Кирасирскій полкъ проходилъ мимо мѣста занимаемаго Ихъ Величествами, Государь Императоръ, бывшій въ мундирѣ этого полка, ѣхалъ впереди онаго. Также и Его Императорское Высочество Великій Князь Цесаревичь ѣхалъ предъ 3 Уланскимъ полкомъ, а Король Ганноверскій предъ 3 Гусарскимъ. (*О.Г.Ц.П.*)

— Гробница умершаго и похороненнаго здѣсь за 40 лѣтъ Турецкаго Посланника, неоставившая почти по себѣ ни слѣда, теперь по приказанію Правительства отыскана и искусно возобновлена. Она возвышается среди луга предъ Гальскими воротами, и теперь ограждена прекрасною чугунною рѣшеткою и

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Prussy.

Berlin, 22-go Maja.

W dniu dzisiejszym zaczęty się tegoroczne ćwiczenia wojskowe od wielkiej parady. O dziewiątej już, w szyku rozstawione było całe wojsko. Król, stojąc na prawém skrzydle, przyjmował Cesarza Rossyjskiego i Króla Hannowerskiego; następnie Najjaśniejsi Goście objechali łącznie z Królem czoło rozstawionego wojska, gdzie przyjęci zostali najradośniejszemi okrzykami, a muzyka wojskowa grała pieśń rossyjską: *Boże zachowaj Cesarza.* Najjaśniejsza Cesarzowa i wszystkie Xiężniczki Królewskiego domu, z dworskich pojazdow przypatrywały się tej wspaniałej uroczystości. Następnie sformowały się wojska w kolumny i przeciągały Sam Król przeprowadził je przed Cesarzem, lecz gdy przechodziła jazda z kolei, Cesarz, mając na sobie mundur swego półku 6 Kiryssyerskiego, przeprowadził go przed Najjaśniejszym Panem; toż samo uczynili Cesarzewicz Następca i Król Hannowerski, pierwszy na czele 3 półku ułanów, a drugi 3 półku huzarów. (*G.R.K.P.*)

— Nagrobek zmarłego tu i pochowanego przed 40 laty Posła Tureckiego, zostający prawie bez śladu żadnego, został teraz, z rozkazu Rządowego wyszukany i gustownie odnowiony. Wznosi się on pośród łąki przed bramą Halską, a teraz ogrodzono go piękną kratą żelazną, otoczoną topolami, w kształcie serca zasadzonemi.

*) Письмо тогожъ корреспондента, писанное въ Вильну въ Ноябрѣ 1836 года, помѣщено въ 22-мъ №рѣ Литов. Вѣст. 1837 года.

*) List tegoż korespondenta, pisany do Wilna w Październiku 1836 roku, znajduje się w 22-m Numerze Kuryera Litewskiego roku 1837.

осенена тополевыми деревьями посаженными въ видѣ сердца. Такъ какъ Турки весьма заботятся о сохраненіи гробницъ и почитаютъ ихъ память, то присутствующій здѣсь Турецкій Посланникъ Кіамиль-Паша, посѣтилъ эту гробницу въ сопровожденіи всей посольской свиты и совершилъ тамъ обыкновенныя молебствія. (*G. C.*)

Франція.

Парижъ, 19 го Мая.

Кончина Князя Таллейрана, безъ сомнѣнія занимаетъ теперь тысячу писателей, которые различно разсуждаютъ о жизни человѣка, игравшаго въ продолженіе полустолѣтія, важнѣйшую ролю на политическомъ поприщѣ. Нотаріусъ Шателенъ, представилъ вчера Президенту первой инстанціи, завѣщаніе покойнаго; Князь назначилъ своею наслѣдницею, племянницу свою Княгиню Дино, но также отказалъ довольно и Герцогу Валансе, своему внуку. При завѣщаніи приложена собственноручная записка Князя, въ которой онъ объясняетъ политическіе свои поступки при разныхъ правленіяхъ начиная съ 1789 г. Завѣщаніе и упомянутая записка, составлены уже въ 1836. Покойный рѣшительно приказалъ своимъ наслѣдникамъ, чтобы записокъ его, хранящихся въ Англіи, не печатали до истеченія 30 лѣтъ, и вмѣстѣ предварялъ ихъ, чтобы они опровергнули все, что до истеченія этого срока будетъ объявлено подъ его именемъ. Завѣщаніе оканчивается увѣреніемъ, что онъ умираетъ въ Римско-Католической вѣрѣ.— По донесеніямъ жур. *la Presse*, Князь Таллейранъ 17-го ч. въ 6 час. утра, подписалъ письмо къ Папѣ приготовленное уже три мѣсяца, въ которомъ раскаевается что принялъ участіе въ такъ названной конституціонной обѣднѣ на Марсовомъ полѣ. Свидѣтелями при семъ подписаніи были четыре Пера, между которыми два бывшіе прежде иностранными Посланниками. Въ этотъ же день въ 8 час. утра, Король въ сопровожденіи сестры своей (мадамъ Аделаиды), навѣстилъ больнаго, который увидѣвъ ихъ сказалъ: „Это самая величайшая честь, которой удостоился домъ мой, а наконецъ обращая взоры на комнату присовокупилъ: „Я почитаю для себя обязанностію представить В. Кор. Вел. тѣхъ особъ, которые еще не имѣли сей чести"; тутъ указалъ на своего врача, хирурга и камердинера. Всѣхъ приходившихъ посѣщать его, Князь велѣлъ пригласить въ комнату. Въ 3 часа по полудни принялъ соборованіе отъ Аббата Дюпанлу. Между особами, которыхъ имѣлъ особенное удовольствіе видѣть предъ смертію, былъ молодой человѣкъ изъ его фамиліи, на котораго указывая, онъ сказалъ: „Смотрите, вотъ свѣтъ: тамъ начало, здѣсь конецъ."— Первое извѣстіе о кончинѣ Князя, не было вѣрно; всѣ почти журналы согласны въ томъ, что онъ умеръ 17-го ч. въ 4 часа утра.— Когда нѣкоторые принуждали Князя Таллейрана 16-го числа вечеромъ, чтобы онъ подписалъ извѣстное письмо къ Папѣ, онъ будто отвѣчалъ: „Терпѣніе, терпѣніе, я никогда не спѣшилъ въ жизни моей сверхъ нужды, и для того всегда подоспѣвалъ во время." Наканунѣ смерти, однакожъ будто сказалъ: „Теперь уже время, пускай дадутъ мнѣ перо"; и потомъ твердою рукою и четко, подписалъ сей важный актъ. Впрочемъ утверждаютъ, что письмо это въ такомъ важномъ духѣ, что оно никакъ не можетъ служить доказательствомъ слабости. Между особами присутствовавшими въ комнатѣ Князя въ минуту его смерти, была Герцогиня Дино, Баронъ Барантъ, Гр. Себастіани и много знатныхъ лицъ. Сегодня начали бальзимировать тѣло, которое по волѣ покойнаго похоронено будетъ въ Валансе. Говорятъ, что Князь чувствуя приближающуюся послѣднюю минуту, окончательно устроилъ всѣ дѣла свои и множество бумагъ, съ важными политическими тайнами, будто передалъ Королю.— Онъ былъ удостоенъ отъ всѣхъ почти Европейскихъ Монарховъ знатнѣйшихъ орденовъ; впрочемъ замѣчено, что по установленіи Белгійскаго Королевства, не получилъ ордена отъ Короля Леопольда.— До послѣдняго дыханья, Князь не лишился присутствія ума. Извѣстно, что всегда хлопоталъ онъ о томъ, чтобы не умереть въ Парижѣ. Опровerженіе съ его стороны такъ названныхъ религіозныхъ погрѣшностей, устранило всѣ препятствія, какихъ онъ опасался на счетъ послѣдней услуги его тѣлу.

— Г. Тьеръ третьяго дня имѣлъ аудіенцію у Герцога Орлеанскаго.— Генералъ Гаксо опасно боленъ.

— Принцъ Жоанвильскій пробывъ 7 недѣль въ Ріо-Жанейро, отплылъ оттуда на кораблѣ *Hercules* по направленію въ Кайенну.

— *Ami de la Charte*, жур. издаваемый въ Нантѣ, увѣряетъ, что въ замкѣ близъ Фрейнье, принадлежащемъ Маршалу Бурмону, дѣлаютъ приготовленіе для

Ponieważ Turcy uważają wiele na zachowanie grobowcow i szanują ich pamiątkę, przeto obecny teraz tu Poseł Turecki, Kiamil-Basza, zwiedził rzeczony grob w towarzystwie całego swego orszaku poselskiego i odprawił nad nim zwyczajne w takim razie modły. (*G.C.*)

Francya.

Paryż, dnia 19 Maja.

Zgon Xięcia Talleyranda zajmuje bez wątpienia w tej chwili tysiączne pióra, czyniąc przedmiotem rozmaitych uwag życie człowieka, który przez pół wieku odegrywał jednę z najważniejszych ról w zawodzie politycznym. Notaryusz Chatelain złożył dnia wczorajszego testament nieboszczyka w ręce prezesa trybunału pierwszej instancyi; Xiężnę Dino, synowicę swoję, ustanowił Xiąże jeneralną sukcessorką, ale zapisał także znaczne legata i Xięciu Valençay, bratniemu wnukowi swemu. Przy testamencie jest dołączone własnorecznie napisane oświadczenie Xięcia, w którém wyjaśnia polityczne postępowanie swoje pod rozmaitemi Rządami, począwszy od 1789 r. Testament i rzeczone dopieroco oświadczenie, były już napisane w roku 1836. Nieboszczyk zakazał jak najmocniej spadkobiercom swoim, ażeby pamiętników jego, które są w Anglii złożone, przed upływem lat 30 nie drukowano. Polecił im zarazem, aby zaprzeczyli wszystkiemu, cokolwiekby przed tym czasem w jego imieniu ogłoszone bydź mogło. Testament kończy się wyznaniem, że umiera w religii Rzymsko Katolickiej.— Podług dziennika *La Presse*, podpisał Xiąże Talleyrand dnia 17 o godzinie 6 rano, pismo do Papieża, już od trzech miesięcy przygotowane, w którém wynurza żal z powodu należenia do tak nazwanej mszy konstytucyjnej na polu Marsowém. Temu podpisowi służyło za świadków czterech parów, między któremi dwóch, dawniej missye zagraniczne sprawujących. Rano o godzinie 8 tegoż dnia, odwiedził Król, w towarzystwie siostry swojej (madame Adelaïde), chorego, który widząc ich powiedział: „Jestto największy zaszczyt, jakiego dotąd doznał dom mój, a zwracając następnie oczy po pokoju dodał: „Winienem dopełnić pewien obowiązek, to jest przedstawić W. Kr. Mości te z obecnych osób, które tego zaszczytu nie miały jeszcze"; poczém wymienił swego lekarza, chirurga i kamerdynera. Wszystkie osoby, przybywające dla odwiedzenia go, kazał Xiąże wprowadzić do pokoju. O godz. 3 z południa, przyjął z rąk Xiędza Dupanloup, ostatnie namaszczenie. Między osobami, które rad był widzieć u siebie przed zgonem, uważano pewnego młodzieńca z rodziny jego, na którego wskazując powiedział: „Patrzcie, oto świat: tam początek, tu koniec."— Pierwsze doniesienie o zgonie Xięcia nie było dokładne; niemal wszystkie dzienniki zgadzają się na to, że umarł dopiero d. 17 o godzinie 4 z rana.— Kiedy kilka osób nagliło Xięcia Talleyranda w dniu 16 wieczorem, aby podpisał wiadomy list do Papieża, miał na to odpowiedzieć: „Cierpliwości, cierpliwości; nigdym się w mojém życiu nie śpieszył nad potrzebę, i dla tego zawsze przybyłem na sam czas." W wigilię zgonu, miał jednakże mówić: „Teraz już jest czas, niechaj mi podadzą pióro;" a następnie podpisał pewną ręką i wyraźnie ten ważny akt. Utrzymują jednakże, że w owym liście panuje ton, tak poważny, że takowy pod żadnym pozorem nie może służyć za dowód słabości.— W liczbie osób, które w chwili zgonu Xięcia były obecne w pokoju, wymieniają Xiężnę Dino, Barona Barante, Hrabiego Sebastiani i mnóstwo znakomitych gości. Dziś zaczęto balsamować ciało, które za kilka dni, stosownie do woli zmarłego, w Valençay złożone zostanie.— Opowiadają, że Xiąże, przewidując zbliżającą się chwilę ostatnią, uporządkował ostatecznie wszystkie sprawy swoje, a wielką ilość papierów, zawierających ważne tajemnice polityczne, miał złożyć w ręce Króla.— Był on zaszczycony od wszystkich prawie Monarchów europejskich najznakomitszemi orderami; uważano wszakże, że po utworzeniu Królestwa Belgickiego, nie otrzymał żadnego orderu od Króla Leopolda.— Aż do ostatniego tchnienia nie stracił Xiąże przytomności umysłu. Wiadomo, że był zawsze niespokojny o to, aby nie umrzeć w Paryżu. Odwołanie z jego strony, tak zwanych błędów religijnych, uprzątnęło wszelkie przeszkody, jakich się obawiał względem ostatniej dla zwłok swoich przysługi.

— Pan Thiers miał wczora posłuchanie u Xięcia Orleans.— Jenerał Haxo, jest niebeśpiecznie chory.

— Xiąże Joinville, zabawiwszy przez 7 tygodni w Rio-Janeiro, odpłynął ztamtąd na pokładzie okrętu *Herkules*, w kierunku na Cayenne.

— *Ami de la Charte*, dziennik wychodzący w Nantes, zapewnia, że w pałacu pod Freignè, należącym do Marszałka Bourmont, czynią przygotowania na przy-

принятія хозяина, который намѣренъ возвратиться во Францію.

— Изъ Логроньи получено въ Байоннѣ слѣдующее извѣстіе отъ 10 Мая: „Все войско Эспартеры идетъ въ Логронью и Лодозу, чтобы напасть на Карлистовъ въ Наваррѣ. Полковникъ Леонъ-эль-Конде, который заняль уже всю линію близъ Арга, подтверждаетъ въ донесеніяхъ своихъ о большихъ безпорядкахъ происшедшихъ въ войскѣ Донъ-Карлоса. Перехватили курьера съ депешами къ Кабрерѣ, чтобы онъ для облегченія Донъ-Карлосу переправы чрезъ эту рѣку и для усмиренія мятежа, поспѣшалъ къ Эбру. Впрочемъ подтверждается, что Донъ-Карлосъ, оставилъ уже Эстеллу, перешедъ въ Оньяту. Эспартеро отправивъ войско въ Віану, самъ обратился въ Лодозу, чтобы посовѣтоваться съ Генераломъ Але и Полковникомъ эль-Конде на счетъ мѣръ, какія должно принять."

— Подтверждается извѣстіе, что Генералъ Виллареаль, принялъ предводительство всѣхъ недовольныхъ. Онъ не хотѣлъ идти въ Бискаю и объявилъ Министрамъ Донъ-Карлоса, что если имъ угодно, они могутъ подвергнуть его отвѣтственности. Муньагорри находился еще при границѣ, но все старается воспользоваться представляющимся состояніямъ дѣлъ.

21-го Мая.

Слышно, что Король отсрочилъ до будущей весны предполагаемое путешествіе въ южныя провинціи.

— Коммиссія Палаты Перовъ занимающаяся проектомъ о редукціи рентовъ, единогласно объявила себя противу сего проекта; сомнѣвается даже, чтобы Правительству предоставлено было право уплачивать ренты.

— Войско отправляемое къ Бельгійской границѣ, состоять будетъ изъ 9 батал. легкой пѣхоты, 33 батал. линейной пѣхоты, 12 эскадроновъ конныхъ егерей, 6 эскадр. гусаровъ 6 артиллерійскихъ батарей и одного сапернаго баталіона.

— Правительство объявило вчера слѣдующую телеграф. депешу изъ Нарбонны отъ 19 Мая: „Карлистскій корпусъ, состоящій изъ 1,650 чел. которымъ командуетъ Зорелла, 17-го числа с. м. разбитъ близъ Фигвераса 600 Христиносами подъ командою Губернатора Весонни. На мѣстѣ пало 100 Карлистовъ, а 100, между которыми 8 Офицеровъ, взяты въ плѣнъ.

— Изъ Логроньи увѣдомляютъ отъ 13 Мая: „Фанъ Галенъ отправился въ Віану съ 8,000 чел. Эспартеро находился въ Лодозѣ. Леонъ-эль-Конде подкрѣпленный двумя бригадами осадилъ Эшарри, и авангардъ свой разставилъ до Ортеизы на одну милю отъ Эстеллы. Але поставилъ 6,000 чел. на линіи отъ Пуэнта ла Рейна до Санта Барбара; такимъ образомъ около Эстеллы соберется почти 36,000 чел. Эспелета напалъ на Аббата Мерино близъ деревни Коварубіасъ и отобралъ у него 80 чел. съ значительнымъ количествомъ повозокъ нагруженныхъ продовольствіемъ. По такомъ приключеніи Мерино отправился въ Аррагонію а Эспелета въ Санто Леонардо, гдѣ находятся Карлистскія магазейны." (*G. C.*)

Англія.

Лондонъ, 19 го Мая.

Жур. *Courrier* увѣдомляетъ, что телегр. депеши полученныя 15 Мая въ Парижѣ должны быть не вдругъ опубликованы Правительствомъ, ибо частныя письма полученныя въ Лондонѣ содержатъ уже точныя подробности о происшествіяхъ въ Испаніи, и изъ нихъ видно, что войско Донъ-Карлоса въ совершенномъ разстройствѣ, такъ какъ Наварцы убѣдились, что добровольные уговоры съ Христиносами, представляютъ единственное средство къ окончанію междоусобной войны.

— Прибылъ сюда племянникъ Короля Аудигской страны въ Остъ-Индіи; онъ имѣетъ около 30 лѣтъ и отлично образованъ.— Прибылъ также бывшій Канадскій Генералъ-Губернаторъ, Гр. Госфордъ.

— Въ Канадѣ совершенно запрещены нѣкоторыя изъ Американскихъ газетъ, а даже прекращено изданіе одного Англійскаго журнала, порицавшаго посольство Графа Дургама.

— Астрономъ Сиръ Джонъ Гершель, возвратился уже съ Мыса Доброй Надежды въ здѣшнюю столицу. (*G. C.*)

Нидерланды.

Гага, 17-го Мая.

Крики: *пожаръ! пожаръ!* разбудили жителей здѣшней столицы. Страхъ ихъ усугубился, когда узнали, что загорѣлся королевскій лѣтній дворецъ (Bosch). Толпа народу и пожарныя трубы подоспѣли на помощь, но пламя такъ быстро распространилось, что часть зданія сгорѣла въ одно мгновеніе.

jęcie właściciela, który postanowił wrócić do Francyi.

— Z Logroño otrzymano w Bayonnie następującą wiadomość pod dniem 10 Maja: — „Całe wojsko Espartery idzie do Logroño i Lodosa, dla uderzenia na Karolistów w Nawarrze. Półkownik Leon el-Condé, który zajął już całą linią pod Arga, stwierdza w raportach swoich wielkie niezgody, w wojsku Don Carlosa wybuchłe. Przejęto gońca z depeszami do Cabrery, któremu polecono, ażeby śpieszył ku Ebro dla ułatwienia Don Karlosowi przeprawy przez tę rzekę i przytłumienia powstającego buntu. Potwierdza się zresztą, że D. Karlos opuścił już Estellę, przenosząc się do Oñate. Espartero posyłając swe wojsko do Viana, sam pojedzie do Lodosa, żeby naradzić się względem środków, jakie przedsięwziąć wypadnie, z Jenerałem Alaix i Półkownikiem el Conde."

— Potwierdza się, że Jenerał Villareal stanął na czele nawaryjskich malkontentów. Nie chciał on iść do Biskai i oświadczył Ministrom Don Karlosa, iż jeżeli chcą, mogą go za to do odpowiedzialności pociągnąć. Muñagorri jest jeszcze na granicy, ale czyni przygotowania, żeby korzystać z podającego się stanu rzeczy.

Dnia 21.

Słychać, że Król odłożył do przyszłej wiosny, podróż zamierzoną do południowych prowincyj.

— Kommissya Izby Parów, zajmująca się rozbiorem projektu o redukcyi rentów, oświadczyła się jednomyślnie przeciwko temuż projektowi; wątpi nawet, iżby mogło Rządowi służyć prawo opłacenia rentów.

— Wojsko wysyłające się na granicę belgicką, będzie złożone z 9-ciu batalionów piechoty lekkiej, 33 batalionów piechoty liniowej, 12 szwadronów strzelców konnych, 12 szwadronów dragonii, 6 szwadronów huzarów, 6 bateryj artyleryi i jednego batalionu saperów.

— Rząd ogłosił wczora następującą depeszę telegraficzną z Narbonny, d. 19 Maja: „Korpus Karolistowski wynoszący 1,650 ludzi, którym dowodzi Zorella, został d. 17 b. m. pobity pod Figuéras przez 600 Krystynistów, zostających pod dowództwem Gubernatora Vesonny. Legło trupem 100 Karolistów, a 100, między którymi 8 oficerów, dostało się w niewolę."

— Z Logroño donoszą pod d. 13 Maja: „Do Vianna udał się van Halen na czele 8,000 ludzi. Espartero znajduje się w Lodosa. Leon el Conde, wzmocniony dwiema brygadami, osadził Echarri, a przodkowe straże swoje wystawił aż do Orteiza, o jednę legua od Estelli. Alaix rozstawił 6,000 ludzi na linii od Puenta de la Reyna do Santa Barbara; tym sposobem koncentruje się 36,000 ludzi około Estelli. Espeleta uderzył na Xiędza Merino pod Villa Covarubias i zabrał mu 80 ludzi ze znaczną ilością wozów, naładowanych żywnością. Po wydarzeniu téin, udał się Merino do Arragonii, a Espeleta do Santo-Leonardo, gdzie się Karolistowskie magazyny znajdują." (*G.C.*)

Anglia.

Londyn, dnia 19-go Maja.

Dziennik *Courrier* donosi, że depesze telegraficzne d. 15 Maja nadeszłe do Paryża, nie musiały bydź natychmiast przez Rząd ogłoszone, gdyż listy prywatne nadeszłe do Londynu, zawierają już dokładne szczegóły o wypadkach w Hiszpanii i z nich się okazuje, że wojsko Don-Carlosa znajduje się w zupełném stanie rozsprzężenia, ponieważ się Nawarczykowie przekonali, że dobrowolna ugoda z Krystynistami przedstawia jedyny środek zakończenia wojny domowej.

— Przybył tu Synowiec Króla kraju Audih, w Indyach Wschodnich; może mieć około lat 30 i posiada bardzo piękne ukształcenie. — Przybył także dotychczasowy Jeneralny Gubernator Kanady, Hrabia Gosford.

— W Kanadzie zakazano zupełnie niektóre z gazet Amerykańskich, a nawet wstrzymano wydawanie jednego Angielskiego Dziennika, naganiającego posłannictwo Hrabiego Durham.

— Astronom Sir John Herschel, powrócił już z Przylądku Dobrej Nadziei do tutejszej stolicy. (*G.C.*)

Niderlandy.

Haga, dnia 17 Maja.

Okrzyk, ogień! przebudził dzisiaj mieszkańców tutejszej stolicy, lecz przestrach doszedł do najwyższego stopnia, gdy się dowiedziano, że gore letnie mieszkanie Królewskie (Bosch). Tłum ludu i sikawki nadeszły na pomoc, atoli płomień szerzył się z taką gwałtownością, że część pałacu w jednej spłonęła chwili. Naj-

Прежде всѣхъ прибыли на мѣсто пожара Прусскій Посланникъ Графъ Лотумъ, Принцъ Оранскій и Принцъ Александръ. Король лично распоряжалъ работами. Пожаръ начался въ дѣвичьей Прусской Принцессы, близъ Королевской опочивальни. Вся Королевская фамилія находится въ вожделѣнномъ здравіи. Такъ называемая Оранская зала уцѣлѣла, и полагаютъ, что высокія особы, обитавшія во дворцѣ, будутъ продолжать жить въ ономъ. Въ половинѣ девятаго, Король прибылъ въ столицу, гдѣ былъ встрѣченъ жителями съ живѣйшею радостію.

(*О.Г.Ц.П.*)

Германія.

Франкфуртъ, 16-го Мая.

Сегодня опять начались сеймовыя засѣданіи Германскаго Союза, подъ предсѣдательствомъ Графа Мюнхъ-Белигтаузена, Австрійскаго Посланника.

— По донесеніямъ изъ Ганновера, общества и города, не хотѣвшія посылать иначе своихъ депутатовъ во вторую Палату Генеральныхъ Штатовъ, какъ подъ условіемъ ссылающимся на прежнее уложеніе, на что Правительство не хотѣло согласиться, посылаютъ ихъ теперь правда безъ сего предваренія, все однако въ духѣ увеличенія оппозиціи, какъ убѣждаетъ въ томъ представленная недавно записка. Какъ бы то ни было, впрочемъ пріятно видѣть, что затрудненія представлявшіяся въ Ганноверскихъ дѣлахъ значительно уменьшились отъ взаимныхъ соглашеній во многихъ обстоятельствахъ, какъ со стороны Правительства такъ и жителей. По всему видно, что результатъ будетъ къ общему удовольствію.

— Король Ганноверскій, отмѣнилъ кажется первоначальное предположеніе и не будетъ въ Лондонѣ на коронаціи своей племянницы. (*G. C.*)

Нюренбергъ, 9 го Мая.

Несчастный случай обратилъ на себя сегодня всеобщее вниманіе. Два жилые дома, на площади Альбрехта Дюрера (бывшемъ молочномъ рынкѣ), около четырехъ часовъ утра, обрушились съ ужаснымъ трескомъ, и къ несчастію, погребли подъ развалинами нѣкоторыхъ изъ своихъ обитателей. За нѣсколько времени предъ симъ, щели въ стѣнахъ и другіе признаки ясно показывали предстоящую опасность, и по сей причинѣ, строительная полиція назначила сдѣлать имъ осмотръ сегодня, въ семь часовъ утра. Семейство хозяина одного изъ сихъ домовъ, токаря Линка, бывшаго въ отсутствіи по дѣламъ, внявъ предостереженіямъ, перебралось наканунѣ вечеромъ въ заднее жилье, и такимъ образомъ успѣло спастись. Но хозяинъ другаго дома, хлѣбникъ Дитрихъ, не послушался спасительныхъ совѣтовъ, хотя призванные имъ рабочіе вчера еще объявили, что паденія должно ждать съ минуты на минуту. За такую самонадѣянность заплатилъ онъ жизнію. Подмастерье, услышавъ сегодня сильный трескъ, далъ тотчасъ знать о томъ хозяину и бросился изъ дому. Послѣдній хотѣлъ сдѣлать то же, но на порогѣ застигнутъ былъ паденіемъ дома и погибъ въ развалинахъ, изъ-подъ которыхъ вытащили потомъ страшный, обезображенный трупъ его. Жена хлѣбника спасена и внѣ всякой опасности. Трое дѣтей ея (сынъ шестнадцати, двѣ дочери — одна 17-ти, а другая 20 лѣтъ), погребены подъ грудою камней! — По показаніямъ подмастерья, спальня послѣднихъ была въ нижнемъ этажѣ, и въ то мгновеніе, когда онъ выбѣжалъ изъ дома, несчастныя уже встали. Сегодня утромъ послышался слабый, жалобный стонъ; но не смотря на всѣ усилія, до сихъ поръ (3 часа по полудни) не могли еще проникнуть до несчастныхъ, положеніе которыхъ, если онѣ и остались какимъ нибудь чудомъ живыми, должно превосходить въ тысячу разъ всѣ мученія смерти. Множество голубей, уцѣлѣвшихъ при разрушеніи, слетѣвшись на обломкахъ и ища прежнихъ гнѣздъ своихъ, представляли трогательное зрѣлище. Другіе, не столь счастливые, найдены раздавленными. Сверхъ того, вытащили изъ подъ щебня одну убитую собаку.

10-го Мая.

Бѣдственное разрушеніе домовъ привело вчера въ движеніе цѣлый городъ; во весь день жители приходили смотрѣть на это явленіе, къ счастію, здѣсь очень рѣдкое. Площадь Альбрехта Дюрера и ея окрестности безпрестанно были усѣяны народомъ, и горестное вниманіе приковало взоры къ мѣсту несчастнаго событія. Все еще не теряли надежды увидѣть спасеніе хотя нѣкоторыхъ изъ погребенныхъ подъ развалинами. Послѣ постояннаго, утомительнаго разрытія обломковъ, которое продолжалось цѣлые 15 часовъ, добрались наконецъ, въ семь часовъ вечера, до того мѣста, гдѣ лежали обѣ дѣвицы.... но тамъ нашли лишь одни трупы!.... Несчастныя, какъ кажется, застигнуты были смертію въ ту самую ми-

pierwsi przybyli: Poseł Pruski Hr. Lottum, Xiąże Oranii i Xiąże Alexander. Król był wszędzie sam obecnym, i kierował pracami. Ogień wybuchnął w pokojach kobiet Xiężny Pruskiej, w bliskości sypialnego Królewskiego pokoju. Wszystkie dostojne Osoby znajdują się w pożądaném zdrowiu. Tak nazwana Sala Orańska ocalała; sądzą, że i nadal Wysokie Osoby będą mogły bawić w spomnioném mieszkaniu Królewskiém. O $8\frac{1}{2}$ wrócił Król do miasta, gdzie od ludności stolicy z najżywszą przyjęty został radością.

(*A.P.S.Z.*)

Niemcy.

Frankfort, 16 Maja.

Dziś rozpoczęły się nanowo posiedzenia sejmowe Związku Niemieckiego, pod prezydencyą Hr. Münch-Bellinghausen, Posła Austryackiego.

— Według doniesień z Hannowerskiego, te korporacye i miasta, które nie chciały inaczej posłać swych deputowanych do drugiej Izby Stanów Jeneralnych, jak tylko pod zastrzeżeniem, odwołującém się do dawnej ustawy, na co Rząd przyzwolić nie chciał, posyłają ich teraz wprawdzie bez tego zastrzeżenia, zawsze jednakże w duchu powiększenia oppozycyi, jak o tém przedstawione nie dawno *pro memoria* przekonywa. Jakkolwiekbądź, przyjemną jest rzeczą widzieć, że trudności, dotąd w rzeczy Hannowerskiej zachodzące, znacznie się już zmniejszyły, a to przez zabopolne, tak ze strony Rządu, jako i mieszkańcow, w wielu okolicznościach poczynione ustąpienia. Wszystko zapowiada, że rezultat wypadnie z powszechném zadowoleniem.

— Król Hannowerski, zmienił podobno pierwotny zamiar i nie będzie w Londynie na koronacyi swojej Bratanki. (*G.C.*)

Norymberga, 9-go Maja.

Nieszczęśliwy przypadek zwrocił dziś na siebie powszechną uwagę. Dwa mieszkalne domy na placu Albrechta Düner (byłym rynku mlecznym), około czwartej godziny z rana, upadły z okropnym trzaskiem, i na nieszczęście zagrzebły pod rozwaliskami niektórych ze swoich mieszkańców. Przed niejakim czasem, rysy w ścianach i inne znaki widocznie zapowiadały grożące niebezpieczeństwo, i dla tej przyczyny, policya budownicza miała je dziś obejrzeć o siódmej z rana. Rodzina gospodarza jednego z tych domów, tokarza Linka, ktory nie był obecnym podówczas, dla ostróżności przeniosła się w wigilią przypadku wieczorem do tylnego mieszkania, i tym sposobem uratowała siebie. Ale gospodarz drugiego domu, piekarz Dietrich, nie słuchał rad zbawiennych, chociaż wezwani przezeń robotnicy wczora jeszcze oznajmili, że zawalenia trzeba się spodziewać co chwila. Za tak nierozsądną śmiałość przypłacił życiem. Podmajster, posłyszawszy dzisia mocny łoskot, uwiadomił natychmiast o tém gospodarza i rzucił się z domu. Gospodarz chciał toż samo uczynić, ale na progu zachwycony upadkiem domu, zginął w jego zwaliskach, zpod których wyciągniono potém straszne, spotwarzone jego ciało. Zona piekarza została uratowana i nie jest w niebezpieczeństwie. Troje dzieci jej (syn lat szesnastu, dwie córki — jedna siedmnastu, a druga dwudziestu lat), pogrzebione są pod kupą kamieni! — Podług opowiadania podmajstra, sypialnia ostatnich była na niższém piętrze, i w tej chwili, kiedy on wybiegł z domu, nieszczęśliwe już były wstały. Dzisia z rana posłyszano słaby, żałośny jęk; ale pomimo wszelkich usiłowań, do tychczas (do 3 ej z południa) nie potrafiono jeszcze dostać się do nieszczęśliwych, stan których, jeżeli jakimkolwiek cudem zostały w życiu, powinien przechodzić tysiąc razy wszystkie męki śmierci. Mnóztwo gołębi, ocalałych przy upadku, zleciawszy się na obłamkach i szukając gniazd swoich, przedstawiało widok poruszający. Inne, mniej szczęśliwe, znaleziono rozgniecionemi. Oprócz tego, wyciągnięto zpod gruzu psa zabitego.

Dnia 10.

Nieszczęśliwy upadek domów poruszył wczora całe miasto; przez cały dzień mieszkańcy przychodzili patrzeć na to zjawisko, szczęściem tu rzadkie. Plac Albrechta Düner i jego okolice nieustannie napełnione były ludem, ze smutkiem poglądającego na miejsce nieszczęśliwego wypadku. Nie tracono jeszcze nadziei ujrzenia niektórych z pogrzebionych pod zwaliskami. Po usilném aż do zmordowania rozkopaniu obłamków, które 15-cie godzin trwało, dostano się nakoniec, o siódmej wieczorem, do miejsca, gdzie leżały obie dziewczyny.... ale znaleziono tam same tylko trupy! ... Nieszczęśliwe, jak się zdaje, zachwycone zostały śmiercią w tej chwili, kiedy chciały uporządkować ubior głowy. U jednej z nich ręka leżała na potylicy, gdy tymczasem druga

нуту, когда хотѣли привести въ порядокъ головной свой уборъ. У одной изъ нихъ рука лежала на затылкѣ, между тѣмъ какъ другая сестра судорожно схватилась за защёлку дверей. Спустя около часа, вытащили съ великимъ трудомъ и трупъ брата. (*С.П.*)

siostra chwyciła się z wytężeniem za klamkę drzwi. Po upływie około godziny, z wielką trudnością dostali i ciało brata. (*P.P.*)

Швейцарія.
Луцернъ, 13-го Мая.

Предсѣдательствующій Кантонъ отъ 11 ч. с. м. издалъ циркуляръ ко всѣмъ Союзнымъ Штатамъ объявляя между прочимъ: „что какъ въ слѣдствіе большаго скопища 6-го ч. Мая, при общественномъ собраніи Кантона Швицъ близъ Ротентурма, до сихъ поръ въ этомъ Кантонѣ не прекращается столь сильное волненіе, что можно опасаться безпорядковъ, которыя могутъ нарушить общественное спокойствіе и порядокъ, по каковой причинѣ нѣкоторыя фамиліи уже удалились, то Предсѣдательствующій Кантонъ нашелъ себя вынужденнымъ, не смотря на то, что не получилъ еще офиціальныхъ извѣстій, предостеречь о томъ всѣ Кантоны смѣжныя съ Кантономъ Швицъ, и предложить имъ бдительность на основаніи союзныхъ обязанностей, съ тѣмъ, что онъ уже назначилъ союзныхъ коммиссаровъ въ помянутый Швицскій Кантонъ и проч."

Кромѣ того Предсѣдательствующій Кантонъ издалъ къ гражданамъ Швицскаго Кантона слѣдующую прокламацію: Предсѣдательствующій въ Союзѣ Кантонъ къ сожалѣнію узнавъ, что 6-го ч. Мая въ Ротентурмскомъ кантонномъ собраніи, насильственными дѣйствіями распущена главная законодательная и избирательная власть Швицскаго Кантона. Такимъ образомъ произошла анархія и нарушено спокойствіе и личная безопасность. Такъ какъ Предсѣдательствующій Кантонъ подвергается отвѣтственности за сохраненіе спокойствія и внутренней безопасности въ Швейцаріи, то посылаетъ къ вамъ Депутатовъ Гг. Вильгельма Неффа ландмана изъ Ст. Галлена и Адольфа Гертенштейна, Предсѣдателя уголовнаго суда, члена Большаго Совѣта Луцернскаго Кантона, въ качествѣ союзныхъ коммиссаровъ, чтобы въ округахъ и обществахъ Швицскаго Кантона возстановить спокойствіе, главныхъ нарушителей общаго блага лично подвергнуть отвѣтственности, и содѣйствовать къ возстановленію законнаго порядка мирнымъ образомъ. Полагаемся на вашу честность въ той увѣренности, что мѣра эта будетъ достаточною, чтобы достигнуть предположеннаго союзомъ возстановленія спокойствія, и на уложеніе основнаго порядка, чѣмъ избѣгнетъ Предсѣдательствующій Кантонъ другихъ мѣръ кромѣ тѣхъ, какія уже предположены въ отношеніи должной осторожности. Данъ въ Луцернѣ 11-го Мая 1838 года. (*G. C.*)

Szwaycarya.
Lucerna, 13 Maja.

Kanton prezydujący wydał pod d. 11 b. m. okolnik do wszystkich stanów związkowych, z oświadczeniem między innemi: „że gdy w skutku gwałtownego zgiełku na dniu 6 Maja przy zebraniu gminném kantonu Szwyc pod Rothenthurm, trwa dotąd w tymże kantonie tak mocne wrzenie, że należy obawiać się zaburzeń spokojność publiczną i porządek naruszyć mogących, z powodu czego niektóre rodziny już się wydaliły; kanton prezydujący znalazł się przeto w konieczności, pomimo, że urzędowych doniesień w tej mierze nie otrzymał jeszcze, ostrzedz o tém wszystkie, z kantonem Szwyc graniczące kantony i wezwać je do należącego z obowiązków związkowych przestrzegania; z tém nadmienieniem, że wyznaczył już kommissarzy związkowych do rzeczonego kantonu Szwyc, etc."

Prócz tego wydał kanton prezydujący do ziemianów kantonu Szwyc, odezwę osnowy następującej:— Kanton prezydujący w Związku, dowiedział się z boleścią, że d. 6 Maja na zgromadzeniu kantonowém rothenthurmskiém, rozwiązano przez czyny gwałtowne naczelną władzę prawodawczą i wyborczą kantonu Szwyc. Tym sposobem powstał bezrząd, a w skutku tego naruszona została spokojność i bezpieczeństwo prywatne. Gdy kanton prezydujący jest odpowiedzialny za utrzymanie spokojności i bezpieczeństwa wewnętrznego w Szwajcaryi, deleguje zatém do was PP. Wilhelma Näff landmana z St. Gallen i Adolfa Hertenstein, Prezesa Sądu Kryminalnego, członka Wielkiej Rady kantonu Lucerny, jako komissarzy związkowych, ażeby w obwodach i gminach kantonu Szwyc pokoj przywrócić, sprawców popełnionych gwałtowności, osobiście do odpowiedzialności pociągnąć i sprawić, aby prawny porządek w drodze pokoju i przyzwoitości przywrócić. Polegamy na waszej uczciwości w nadziei, że ten środek będzie dostateczny dla dopięcia zamierzonego przez związek przywrócenia spokojności i na ustawie ugruntowanego porządku, przez co nie będzie zmuszony kanton prezydujący użyć innych środków, jakie ze względu należnej ostróżności, już są przygotowane. Dan w Lucernie d. 11 Maja 1838 roku. (*G.C.*)

Испанія
Мадритъ, 10-го Мая.

Вчера Министръ милостей и юстиціи, сообщилъ Палатѣ Депутатовъ рапортъ Интенданта Сарагоссы о происшествіяхъ въ Бискайскихъ провинціяхъ, въ которыхъ кромѣ извѣстныхъ уже подробностей содержится, что три Подполковника и нѣкоторое число солдатъ изъ корпуса Генерала Негри, перешли къ войску Королевы.

— Носится здѣсь слухъ, требующій впрочемъ подтвержденія, что Генералъ Негри взятъ въ плѣнъ и отведенъ въ Бургосъ.

— Между рѣкою Гадахосъ (извѣстною у Римлянъ Салсумъ) и мѣстечками Каисена и Салобраль, открыты на дняхъ источники ртути, гораздо обильнѣе находящихся въ Алмаденѣ.

— Графъ Эспартеро увѣдомилъ Правительство, что онъ отправляется въ Эстеллу, гдѣ надѣется получить значительныя выгоды въ пользу Королевы, по поводу несогласій происшедшихъ между Карлистами.

— Слышно, что не смотря на представляющіяся затрудненія, здѣшнее Министерство надѣется еще сдѣлать заемъ въ 500 мил. реаловъ. Отправленъ третьяго дня курьеръ въ Парижъ съ новыми предложеніями Г-ну Агаду и Г-ну Лафиту. (*G. C.*)

Hiszpania.
Madryt, 10-go Maja.

Dnia wczorajszego udzielił Izbie Deputowanych Minister Łask i Sprawiedliwości, raport Intendenta Saragossy, o wypadkach w prowincyach Biskajskich, w którym, oprócz wiadomych już szczegółów, doniesiono, że trzech Podpółkownikow i pewna liczba żołnierzy z korpusu Jenerała Negri, przeszli na stronę wojska Królowej.

— Obiega tu pogłoska, potrzebująca jednakże stwierdzenia, że Jenerał Negri w niewolę wojenną zabrany i do Burgos odprowadzony został.

— Między rzeką Guadajos, (ową sławną u Rzymian Salsum), a miasteczkami Caicena i Salobral, odkryto w tych dniach nowe źródła srébra żywego, obfitsze od znajdujących się w Almadach.

— Hrabia Luchana (Espartero) doniosł Rządowi, że udaje się do Estelli, gdzie spodziewa się osiągnąć w sprawie Królowy znaczne korzyści, z powodu niezgody panującej między Karlistami.

— Słychać, że, pomimo zachodzących trudności, Ministeryum tutejsze ma jeszcze nadzieję uzyskać pożyczkę na 500 mill. realow. Wysłany dnia onegdajszego goniec do Paryża, powiozł właśnie nowe propozycye Panu Aguado i Panu Lafitte. (*G.C.*)

Разныя извѣстія.

Изъ Парижа пишутъ, что Бернардъ Раймондъ, послѣдній гросмейстеръ ордена Рыцарей Храма, умеръ недавно въ южной Франціи. 52 года былъ онъ въ этомъ званіи. Въ духовномъ завѣщаніи назначилъ онъ Сира Сиднея Смита своимъ преемникомъ. Со времени смерти Іакова Молей, орденъ Рыцарей Храма не переставалъ существовать во Франціи. Нерѣдко Принцы царствующей фамиліи были гросмейстерами этого ордена, а въ томъ числѣ одинъ изъ Орлеанскихъ Герцоговъ. Орденъ сохранилъ древнія пра-

Rozmaite Wiadomości.

Nadeszła wiadomość z Paryża, że Bernard Rajmond, ostatni Wielki-Mistrz Templaryuszów, umarł niedawno w południowéj Francyi, po piędziesiąt-dwuletniém urzędowaniu. Testamentem mianował swoim następcą Sir Sidneja Smith. Zakon Templaryuszów nie przestawał istnieć we Francyi, od śmierci Jakóba Molay; owszem miewał ciągle wielkich Mistrzow, którymi bywali niekiedy Xiążęta krwi Królewskiej, a między innymi jeden z Xiążąt Orleańskich. Zachował ten zakon dawniejsze urządzenia i statuta, i liczył w swym

ва свои, и многіе изъ значительнѣйшихъ людей были членами этого общества. Гр. Монталиве, Герцогъ Монтебелло Г-нъ Бартъ, принадлежитъ къ ордену Рыцарей Храма.

— Зданіе, воздвигаемое близъ Регенсбурга, называемое: *Walhalle*, можетъ, по всей справедливости почесться лучшимъ изо всѣхъ памятниковъ, украшающихъ Германію. Второе мѣсто послѣ него займетъ памятникъ, сооружаемый близъ Гротембурга, въ княжествѣ Детмольдъ. (Тацитъ называетъ его городомъ Тевтоновъ). Онъ будетъ воздвигнутъ въ честь Германа, потомка Херусковъ, освободителя Германіи изъ подъ владычества Римлянъ. Владѣтельный Герцогъ выдалъ изъ собственныхъ суммъ 800 талеровъ. Требуемая на сооруженіе памятника сумма 20,000 талеровъ, имѣетъ быть пополнена добровольными приношеніями. Надобно полагать, что жители Германіи будутъ стекаться въ Гротенбургъ, видѣть памятникъ прежней своей славы. (*О.Г.Ц.П.*)

gronie nader znakomitych ludzi. Hrabia Montalivet, Xiąże Montebello i Pan Barthe, są Templaryuszami.

— Pomiędzy pomnikami, obecnie znajdującemi się w Niemczech, wyjąwszy tylko jednę Walhallę pod Ratysboną, będzie niezaprzeczenie najznakomitszym, pomnik przy Grotenburgu, w Xięztwie Detmold, od Tacyta miastem Teutonow zwanym, wzniesiony Hermanowi z pokolenia Cheruskow, owemu oswobodzicielowi Niemiec od przemożnej potęgi Rzymian. Xiąże panujący przeznaczył ze swojej szkatuły 800 tal.; pozostałe koszta, wynosić mające 20,000 tal., pokryte będą dobrowolnemi składkami. Grotenburg ściągnie pewnie liczne pielgrzymki Niemców, jako pomnik odwiecznej ich sławy. (*G.R.K.P.*)

Прибылъ въ Вильну извѣстный въ Европѣ художникъ акустическихъ произведеній Г. *Фридрихъ Кауфманъ* изъ Дрездена, изобрѣвшій четыре особенныхъ, удивительныхъ инструмента. Что только могли мы узнать о нихъ изъ иностранныхъ и Петербургскихъ журналовъ, сообщаемъ нашимъ читателямъ.

Четыре инструмента: *Гармонихордъ*, *Симфоніонъ*, *Хордавлодіонъ*, *Салпитіонъ* и *извѣстный Трубачъ-Автоматъ*, играютъ каждый отдѣльно разныя музыкальныя пьесы, и потомъ такъ соединяются въ общемъ финалѣ, что кажется какъ бы гремѣлъ цѣлый оркестръ. Салпингіонъ состоящій изъ девяти трубъ, изъ коихъ каждая имѣетъ болѣе одного тона, не только заслуживаетъ большое вниманіе но и очень важенъ по приложенію къ строенію органовъ. *Трубачъ-Автоматъ* имѣя пріятный, чистый, настоящій концертный тонъ, принадлежитъ къ самымъ удивительнымъ акустическимъ опытамъ, онъ не только доказываетъ, что труба и безъ клапановъ можетъ производить нѣсколько звуковъ, но своими двойными нотами показываетъ, что воздушный столбъ духоваго инструмента въ состояніи производить двойную трель,— открытіе самое важное въ ученомъ отношеніи. Коль превосходный предметъ въ теоріи звуковъ, что одинъ инструментъ съ равнымъ успѣхомъ можетъ производить то же, что и двѣ трубы. *Хордавлодіонъ* и *Симфоніонъ* устроены правда по однимъ и тѣмъ же правиламъ, но въ игрѣ а затѣмъ и въ слѣдствіи совсемъ различны. Первой инструментъ изъ флейтъ и флажеолетныхъ тоновъ съ акомпаниментомъ фортепіана, особенно отличается бѣглостію игры, нѣжностію и вѣрностію флейтныхъ тоновъ, точностію подыгрывающихъ струнъ равно какъ и всѣми оттѣнками пріятнаго *ritardando i accelerando.* Кажется слышишь двухъ соперничествующихъ виртуозовъ на фортепіано и флейтѣ. Еще пріятнѣйшимъ образомъ удивляетъ *Симфоніонъ* своимъ звукомъ и соединеніемъ разныхъ инструментовъ какъ то: флейтъ, кларнетовъ, флажеолетовъ, фортепіано, треугольника, барабана и кружковъ, которые составляютъ почти полный концертъ. А какъ по особенному механизму, струнный инструментъ даетъ *piano*, *crescendo*, *decrescendo*, *sforzando* и проч., равно и флейта отличается своимъ *crescendo* и *decrescendo* даже въ протяжныхъ нотахъ, то такимъ инструментомъ, можно придать игрѣ болѣе души и жизни, чего до сихъ поръ не встрѣчалось въ музыкальныхъ машинахъ. Здѣсь совсемъ забываешь о машинѣ и кажется слышишь игру существъ одушевленныхъ.

Сколь ни занимательны по своей примѣчательности эти изобрѣтенія геніальнаго художника, впрочемъ *Гармонихордъ* болѣе заслуживаетъ вниманія, своимъ дѣйствіемъ и важностію въ отношеніи искуствъ. Инструментъ этотъ устроенъ по музыкальнымъ правиламъ, которые много будутъ содѣйствовать къ усовершенствованію *теоріи трелей и струннаго звука*, а это со временемъ доведетъ до чрезвычайныхъ результатовъ, если другой какой нибудь *Хладни*, славный музыкальный теоретикъ, захочетъ посвятить труды для ученаго опредѣленія сихъ новыхъ правилъ. *Гармонихордъ* въ тонѣ очень сходствуетъ съ гармоникою, превосходитъ только ее объемомъ и многосложностію достоинства. Настоящее его достоинство состоитъ въ возможности произвольнаго усиливанія и ослабленія тона, такъ, что безпрестанно можно переходить отъ сильнѣйшаго *forte* къ слабѣйшему *pianissimo.* Г-нъ Кауфманъ играетъ на этомъ инструментѣ, какъ превосходный виртуозъ, важныя пьесы, тоны его поражаютъ душу и располагаютъ слушателя къ грустнымъ мыслямъ.

Przybył do Wilna najsławniej w Europie znany Kunsztmistrz przedmiotow akustycznych, Pan *Fryderyk Kauffman* z Drezna, wynalazca czterech osobliwszych, zadziwiających instrumentow. Czegośmy się mogli dowiedzieć o nich z gazet obcych i wiadomości Petersburskich, o tém czytelników naszych uwiadamiamy.

Cztéry instruments: *Harmonichord*, *Symfonion*, *Chordaulodion*, *Salpingion* i *sławny Trębacz-Automat* grają, usiłując zasłużyć na pochwałę, każdy z osobna sztuki muzyczne różnego gatunku; potém się tak jednoczą w spólném *Finale*, iż się zdaje, jakby cała orkiestra grała. *Salpingion*, składający się z trąb dziewięciu, z których każda więcej, niżeli jeden ton wydaje, nie tylko zasługuje na wielką uwagę, lecz nader jest ważnym w zastosowaniu do budowy organow. *Trębacz-Automat*, wydając ton piękny, czysty, prawdziwie koncertowy, należy do najbardziej zadziwiających doświadczeń akustycznych, nie tylko dowodzi, że trąba i bez klap może wiele tonow wydawać, lecz przez swe podwójne głosy okazuje, że kolumna powietrzna w dętym instrumencie zdolną jest do drgania podwójnego: odkrycie we względzie umiejętności arcy ważne. Co za walny przedmiot w teoryi głosow, iż jeden instrument może wydać to z równą doskonałością, co dwie trąby. *Chordaulodion* i *Symfonion*, zbudowane wprawdzie istotnie podług jednej zasady, lecz w graniu zatém i w skutku różnią się nadzwyczajnie. Instrument pierwszy z fletów i głosow flażoletowych z towarzyszeniem klawikordu odznacza się osobliwie szybkością grania, delikatnością i wybitnością tonow fletowych, dokładnością strun przygrywających, jako i wszelkiemi odcieniami przyjemnego *ritardando i accelerando.* Zdaje się słyszymy dwóch współubiegających się mistrzow na fortepiano i flecie. Przyjemniej jeszcze zadziwia *Symfonion* tonem, oraz połączeniem różnych instrumentow: zawiera on w sobie flety, klarynety, flażolety, fortepiano, trójkąt, bęben i talerzyki, a tak wydaje prawie zupełny koncert. A że przez osobliwszy mechanizm instrument strunowy wydaje *piano*, *crescendo*, *decrescendo*, *sforzando* i t. d., i flet równie się daje słyszeć ze swojém *crescendo i decrescendo*, w tonach nawet ciągłych; więc przez to można więcej wprowadzić ducha i życia w muzykę, czego dotąd w machinach, grających nie było. Tu zapominamy o machinie, i zdaje się słyszymy granie jestestw ożywionych.

Lubo te wynalazki genialnego kunsztmistrza wielce zajmują swą osobliwością; jednak *Harmonichord* na większą zasługuje uwagę przez swe działanie i ważność we względach umiejętności. Ten instrument urządzono podług prawideł muzycznych, które się bardzo przyczyniają do udoskonalenia *teoryi drgania i dźwięku strun*, a ta z czasem do nadzwyczajnych doprowadzi wypadkow, kiedy drugi *Chladni*, sławny teoryk w muzyce, będzie mógł na ustalenie naukowe nowych tych prawideł czynność swoję poświęcić. *Harmonichord* w tonie ma wielkie podobieństwa z harmoniką, przewyższa ją tylko objętością i wielostronnością charakteru. Istotną jego zaletą jest możność samowolnego wzmacniania i osłabiania tonu, tak, iż od najmocniejszego *forte* aż do całkiem obumierającego *pianissimo* można ciągle przechodzić. Pan Kauffman gra na tym instrumencie, jak prawdziwy wirtuoz, sztuki poważne. Tony jego wzruszają duszę, i słuchacza do żałośnej pobożności wzbudzają.

ВИЛЬНА. Типограф. А. Марциновскаго. Печатать дозволяется. Мая 27 д. 1383 г. — Цензоръ Стат. Совѣт. Кав. *Левъ Боровскій*.